

УДК 37.091.12.011.3-051:796

Жила С.О., Лукаш І.В.

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті проаналізовано сучасні погляди науковців з проблеми підготовки майбутніх вчителів початкових класів до занять з фізичної культури.

Ключові слова: вчитель, фізична культура, початкова школа.

Постановка проблеми. Національне виховання, створюване кожним народом протягом багатьох сторіч як система поглядів, переконань, ідей, ідеалів, традицій, звичаїв, покликане формувати світоглядну свідомість і ціннісні орієнтації молоді, передавати їй соціальний досвід і надбання попередніх поколінь. Тому організоване національне виховання, яке відображає історичний шлях народу і перспективи його розвитку, повинно бути науково обґрунтованим (І. Бех, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало, О. Савченко, О. Сухомлинська, В. Сухомлинський, та інші).

Однією з важливих ланок підготовки до життя у суспільстві є фізичне виховання дітей і молоді України. Саме початкова школа є важливою ланкою у формуванні особистості дитини, набуття досвіду діяльності: навчально-пізнавальної, практичної, соціальної; формування в учнів стійкої мотивації і потреби у збереженні й зміцненні свого здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості, комплексного розвитку природних здібностей та моральних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя. (Г. Арзютов, Е. Вільчковський, Л. Волков, А. Лапутін, Г. Максименко, М. Носко, В. Платонов, Ю. Похолечук, Б. Шиян та інші).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день велика кількість робіт присвячена проблемі вдосконалення програм, методик під час підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Не є виключенням дослідження особливостям підготовки студентів факультетів початкового навчання.

Проблемі підготовки студентів факультету початкового навчання до занять з фізичної культури, присвятили свої наукові пошуки такі вчені та дослідники як В. Барков, Е. Вільчковський, Л. Кожевнікова, О. Кругляк, Б. Максимчук, Н. Педашевська, С. Петренко, М. Пушкінська, А. Степаненко, І. Шамякіна.

Мета роботи – проаналізувати сучасні наукові погляди з проблеми підготовки майбутніх вчителів початкових класів до занять з фізичної культури.

Результати дослідження. Однією з передумов входження України до єдиного освітнього простору є впровадження європейських норм в освіті і науці. Необхідність удосконалення української системи освіти, підвищення її рівня якості є важливим завданням, що обумовлено потребами формування позитивних умов для становлення й реалізації студента як майбутнього професіонала та його особистісної самореалізації. Вирішення цієї проблеми можливе за умови підготовки майбутнього педагога, який володіє ґрунтовними знаннями, має розвинені педагогічні здібності, досконалі професійні уміння, професійну самосвідомість, педагогічне мислення, володіє навичками самонавчання, самовдосконалення. Тому формування готовності майбутнього педагога до професійної діяльності в сучасних умовах набуває особливої значущості [3, 5].

Розширення євроінтеграційних процесів у життя українського суспільства визначає напрями модернізації національної системи вищої освіти, спрямованої на забезпечення конкурентоспроможності та мобільності, підвищення якості підготовки вчителів початкових класів.

Початкова школа – відповідальний етап у формуванні людської особистості, критичний період розвитку дитини. В цей час закладаються основи майбутнього фізичного й психічного здоров'я учнів. Одним з ефективних і дієвих чинників у формуванні педагогом особистості молодшого школяра слугує його фізичне виховання [6]

В. Барков розробляв науково-методичні засади лижної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Суть запропонованої методики полягає в тому, що кожне експериментальне практичне заняття представляє собою дві дидактичні взаємопов'язані частини.

В першій частині (без лиж) повинні вирішуватись задачі по формуванню у майбутніх учителів початкових класів теоретико-методичних знань по методиці викладання лижної підготовки з використанням активних методів навчання, по формуванню рухових навичок (за рахунок виконання

імітаційних вправ без лиж), пов'язаних з технікою лижника, за розвитком ведучих для лижної підготовленості рухових здібностей (статичної та динамічної рівноваги).

Друга частина заняття, яка проводиться на лижах, повинна бути направлена на вирішення конкретних освітніх задач, взаємопов'язаних за змістом з руховими задачами першої частини заняття. Практична частина заняття враховує середньо груповий рівень фізичного стану студентів.

Е. Вільчковський вивчав розвиток рухової функції у дітей. Велику кількість праць присвятив, саме, науково-методичному забезпеченню факультетів дошкільної освіти. Теорія і методика фізичного виховання має тісний взаємозв'язок із загальною та дошкільною педагогікою, творчо використовуючи її досягнення у сфері всебічного виховання підростаючих поколінь. У фізичному вихованні реалізуються загально дидактичні та виховні принципи, а також методи та прийоми навчання та виховання. Багато спільного має також теорія і методика фізичного виховання із загальною та віковою психологією. Врахування психологічних особливостей дитини є обов'язковим при проведенні різних організаційних форм фізичної культури. Фізичне виховання має великий виховний потенціал, він повинен реалізуватися у формуванні вольової сфери дитини, де також необхідно спиратися на рекомендації психології. [2]

Л. Кожевникова розглядала питання професійно-прикладної педагогічної підготовки майбутніх вчителів початкової школи під час отримання вищої освіти на сучасному етапі аналізуються з позиції системно-діяльнісного підходу, в якому органічно поєднуються пізнавальна та перетворювальні сторони діяльності. У результаті виконання визначених розумових і практичних дій виникає засвоєння знань, умінь і навичок, необхідних у подальшій трудовій діяльності.

Відокремлено найважливіші сторони професійно-прикладної фізичної підготовки з педагогічним напрямком, до яких треба зарахувати:

- мотивацію професійного спрямування з фізичного виховання;
- усвідомлення студентами своєї майбутньої професії як процесу вирішення педагогічних завдань;
- самостійну участь у реальному процесі навчання та своєчасне отримання методичної допомоги при осмисленні цього процесу як процесу подолання труднощів.

О. Кругляк розкрив питання реалізації учителями початкових класів міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів. Розроблено модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури та вчителів початкових класів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів, у якій структурно і функціонально взаємодіють мета, зміст, форми, етапи, компоненти підготовки. Визначено педагогічні умови впровадження розробленої системи підготовки майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання учнів початкових класів (забезпечення міждисциплінарних зв'язків та інтеграція зусиль викладачів різних дисциплін для підготовки майбутніх учителів; навчально-методичне забезпечення процесу підготовки; особистісно-орієнтований підхід у процесі підготовки студентів; застосування комп'ютерних технологій; використання методу професійного самовдосконалення "Портфоліо"; систематичний контроль і оцінка досягнень студентів з досліджуваного напрямку роботи.

Б. Максимчук дослідив особливості організації вчителями початкової школи спортивно-масової роботи. Розроблено систему комплексної оцінки готовності майбутнього педагога початкової школи до організації спортивно-масової роботи. Підготовлено методичні рекомендації з проблеми моделювання готовності майбутнього вчителя початкових класів до проведення спортивно-масової роботи.

Н. Педашевська вивчала інноваційні підходи до організації контролю знань майбутніх учителів початкових класів з фізичного виховання. Визначено інноваційні підходи до контролю, як складової навчального процесу з фізичного виховання в процесі підготовки вчителів початкової ланки освіти в умовах кредитно-модульної системи.

Кредитно-модульна оцінка знань, умінь і навичок студентів з дисципліни "Фізичне виховання" ґрунтується на концептуальних засадах законів України "Про фізичну культуру і спорт", Цільовій комплексній програмі "Фізична культура – здоров'я нації", Положенні про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, Положенні про заліки з фізичного виховання та Державних стандартів вищої освіти [4].

С. Петренко досліджувала підготовку майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок. розроблено критерії та показники діагностування професійної готовності студентів до формування у дошкільників основних рухових умінь і навичок. Підготовлено тестові завдання для викладачів щодо контролю знань студентів з дисципліни "Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку". Розроблено методичні рекомендації щодо організації процесу підготовки фахівців дошкільного виховання до формування основних рухових умінь і навичок у дітей.

М. Пушкінська проаналізувала процес підготовки вчителів означеної категорії у галузі фізичного виховання в Росії XIX-XXI ст.

А. Степаненко займалась пошуком оптимальних шляхів забезпечення взаємозв'язку теоретичної та методичної складових підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації фізичного

виховання школярів. Розроблено інтегрований курс "Фізичне виховання з методикою викладання", результатом вивчення якого є формування готовності здійснювати фізичне виховання учнів початкових класів; науково обґрунтованої поетапної методики забезпечення зв'язку між дидактичною і методичною складовими підготовки вчителя початкових класів до фізичного виховання учнів.

І. Шамякіна вивчала основні способи, етапи та результати формування концепцій здоров'я збереження у майбутніх учителів початкових класів.

Розроблена спеціальна, задовольняюча компетентнісним вимогам нових освітніх стандартів, експериментальна програма з "Фізичної культури" для студентів 1-4 курсів факультетів початкового навчання. У порівнянні з традиційною вона має низку змістовних і процесуальних особливостей. По-перше, це послідовне включення в неї матеріалу шкільної програми "Фізична культура і здоров'я" (для учнів 1-4 класів). По-друге, його циклічний розподіл, що передбачає "занурення" в досліджувану тему. По-третє, застосування гнучкої структури навчального заняття, що враховує циклічне вивчення навчального матеріалу. І, нарешті, по-четверте, введення нових порівняно з традиційними тестів фізичної підготовленості студентів.

В умовах удосконалення національної системи вищої освіти підготовка майбутніх учителів початкових класів вимагає нових підходів до реалізації навчально-виховного процесу з фізичної культури, що гостро актуалізує пошук і розробку ефективних способів формування у них професійних знань, умінь та навичок викладання предмета "Фізична культура" [1]

Результати аналізу науково-педагогічної літератури та практики професійної підготовки майбутніх педагогів школи першого ступеня до фізичного виховання учнів дали змогу виявити низку суперечностей, зокрема між соціальним замовленням на підготовку вчителів означеної категорії, здатних ефективно здійснювати фізичне виховання молодших школярів, та сучасною системою вищої професійної освіти, яка не забезпечує належного рівня їх готовності до цього виду діяльності; необхідністю комплексної підготовки майбутніх учителів початкових класів у поєднанні її дидактичного й методичного компонентів; обсягом навчальної інформації, що постійно збільшується й оновлюється, та недосконалістю міждисциплінарних зв'язків у процесі підготовки вчителя початкових класів до фізичного виховання учнів.

Висновки. Фахова підготовка вчителя була і залишається основною проблемою в системі педагогічної освіти. Особливого значення означена проблема набула після входження України в Європейський освітній простір, що ставить перед вищими навчальними закладами вимоги до якісно нових засад підготовки педагогічних кадрів.

Початкова школа є важливим етапом у формуванні особистості школяра, тому на вчителя молодшої школи покладаються завдання дати дітям необхідні знання, уміння та навички, зміцнити здоров'я, сформувати звичку правильної поведінки, виховати у них почуття відповідальності за власний фізичний стан.

Перспектива подальших досліджень полягають у розробці методичного забезпечення для підготовки студентів факультету початкового навчання до занять з фізичної культури.

Використані джерела

1. Барков В.А. Научно-методические основы лыжной подготовки будущих учителей начальных классов: моногр. / В.А. Барков, Ю.В. Сак – Гродно: ГрГУ, 2011. – 143 с.
2. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. / Е.С. Вільчковський, О.І. Курок – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 428 с.
3. Гаркуша С.В. Використання компетентнісного підходу в сучасній системі вищої освіти / С.В. Гаркуша // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2012. – Випуск 102, Том 2 – С. 338-343.
4. Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу. – К., 2005. – 26 с.
5. Садова Т.А. Професійна компетентність та готовність до педагогічної діяльності: сутність і взаємозв'язок Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/331/84/>
6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч.2. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248 с.

Zhyly S.O., Lukash I.V.

MODERN VIEWPOINT ON TRAINING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR CLASSES IN PHYSICAL CULTURE

The article analyzes the current views of scholars on the issue of future primary school teachers for classes in physical culture.

Key words: teacher, physical education, elementary school.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2013 р.